

Bransjemøte om risikovurderinger 14.5.2019

Statens **jernbanetilsyn**

Dagsorden

- Risikovurderinger – krav *v/ Geir-Rune Samstad*
- Sikkerhetssertifikater – krav og forventning *v/ Ine Ancher Grøn*
- Erfaringer fra tilsyn *v/ Geir-Rune Samstad*
- Summeoppgave *v/ Geir-Rune Samstad*
- Pause
- Oppsummering summeoppgave *v/ Geir-Rune Samstad og Ine Ancher Grøn*
- Tillatelser infrastruktur – svakheter og forventning *v/ Geir Hagbø og Erik Eie*
- Tillatelser kjøretøy – svakheter og forventning *v/ Bogdan Popa*
- Oppsummering *v/ Ine Ancher Grøn*

Risikovurderinger – forskriftskrav

v/ Geir-Rune Samstad

Risikoakseptkriterier - § 4-4

- «Den øverste ledelsen har ansvar for å etablere risikoakseptkriterier»
- «...skal være egnet som beslutningskriterier...»
- «...fastlagt før risikovurderingen gjennomføres.»
- Vurderingene som ligger til grunn skal dokumenteres
- Virksomhetens besluttede sikkerhetsnivå
 - Hva er akseptabel risiko
 - Hit, men ikke lenger

Krav til risikovurderinger – kapittel 6

➤ § 6-1 Risikovurderinger

- «...planlegge og gjennomføre de risikovurderinger som er nødvendige for å fastslå om driften...er innenfor akseptabel risiko»
- Vesentlige endringer – CSM RA

➤ § 6-2. Oppfølging og oppdatering av risikovurderinger

- «...systematisk følge opp forutsetningene for, avgrensningene og resultatene av risikovurderingene...»
- «...gjennomføre nødvendige tiltak for håndtering av risiko identifisert..»
- «...evt. i samarbeid med andre jernbanevirksomheter...»
- «...oversikt over gjennomførte risikovurderinger...»
 - o Gyldighet
 - o Forutsetninger
 - o Avgrensninger

Sikkerhetssertifikater

– krav, svakheter og forventning

- *v/ Ine Ancher Grøn*

Sikkerhetssertifikatet består av to deler:

- Del A, som er sikkerhetssertifikatets del A, er bevis på at virksomheten har dokumentert at de har et sikkerhetsstyringssystem som tilfredsstill [sikkerhetsstyringsforskriften](#).
- Sikkerhetssertifikatets del B er bevis på at virksomheten har oppfylt spesifikke nasjonale krav som er satt med henblikk på risikohåndtering og sikker bruk av jernbanenettet

Krav til risikovurderinger:

➤ Virksomheten må:

- Dokumentere system/prosedyre for risikovurderinger
- Ha bestemmelser/prosedyrer for CSM RA
- Utføre risikovurderinger for **relevant aktivitet**

Svakheter i risikovurderinger

- Beskrivelse av systemet som skal analyseres
- Analysegruppas sammensetning
- Mangler i nivå og detaljeringsgrad

=

mangelfull analyse
mangelfull vurdering
mangelfulle tiltak

og

mangelfullt beslutningsgrunnlag

Forventning

- Sørg for en tydelig og omforent systembeskrivelse
 - Hva er virksomhetens aktivitet?
 - Gods, persontransport, charter, tomtog?
 - Eie eller leie?
 - Grensesnitt og kompleksitet
 - Strekninger

Kompetanse

- Sørg for at rett kompetanse er med på analysen
 - Breddekunnskap eller spisskunnskap?
 - Grensesnitt – hvem må være med?
 - Er det OK å sende på høring?

Informasjon

- Sørg for å innhente informasjon til analysen
 - Bruk egen UH-statistikk
 - SJT har oversikt over UH og kan gi nyttige innspill til analysen
 - Veiledning om fareidentifisering
 - Revisjonsrapporter
 - Innspill fra andre aktører

Risikovurderinger – erfaringer fra tilsyn

v/ Geir-Rune Samstad

Erfaringer fra tidligere års tilsyn – ledelsens engasjement

- Å bli tildelt sikkerhetssertifikat betyr ikke at all jobb med risikovurderinger er gjort
- Mangelfull bruk av risikovurderinger hos ledelsen for å forsikre seg om at drift er innenfor akseptabel risiko
 - Øverste ledelse har ikke tilstrekkelig oversikt over resultatet av sentrale risikovurderinger
 - Er beslutninger i ledelsen basert på resultater fra risikovurderinger?
 - Ikke tilstrekkelig oppfølging av gjennomføring av risikoreduserende tiltak
 - Ledelsen overlater ansvar for risikovurderinger til stabsfunksjoner
- Uklar sammenheng mellom
 - identifiserte risikoforhold/farer
 - risikoakseptkriterier
 - beslutning om risikoreduserende tiltak

Risikovurderinger som prioritert tema for 2019

- I hvilken grad benytter ledelsen risikovurderinger som beslutningsunderlag og praktisk styring av risiko?

SJTs kartlegging – risikovurderingsprosesser, risikoakseptkriterier og ledelsens ansvar

- Oversikt over virksomhetenes prosesser for risikovurderinger
 - Når gjennomføres risikovurderinger?
 - Tiltak (prioritering, gjennomføring og evaluering av effekt)
- Risikoakseptkriterier og ledelsens ansvar
 - Etablering og bruk som beslutningskriterier
- Bruk av risikovurderinger som underlag til å vurdere om virksomheten drives innenfor akseptabel risiko

Summeoppgave

- En god risikovurdering – hva er de største utfordringene?
- Hva kan vi som virksomhet gjøre bedre?
- Hva kan SJT bidra med?

En god risikovurdering – hva er de største utfordringene?

- *Samarbeid med andre faggrupper og selskaper*
- *Søke utenfor dine egne rammer*
- *Forståelse for hvorfor vi skal drive med risikovurdering*
 - o *Tilfredsstille lovkrav eller*
 - o *For selv å ha kontroll på risiko*
- *Maler (tilpasset bruken), brukervennlighet, lik styringssløyfe, tilbakemelding inn i system eller risikobilde*

➤ Hva kan vi som virksomhet gjøre bedre?

- *Involvere relevant personell? – operativt, teknisk, MTO?*

➤ Hva kan tilsynet bidra med?

- *Veiledning, regelverk, osv.*
- *Kunne vi hatt eksempler på enkelte risikoanalyser*

Tillatelser infrastruktur
– svakheter og forventning
v/ Geir Hagbø og Erik Eie

- Vi har generelt et godt samarbeid med infrastrukturforvalterne vi har kontakt med og synes dette er svært viktig
- Det er viktig med god kommunikasjon og åpenhet i tillatelsesprosessene

- Dokumentasjonen lages **ikke** for Statens jernbanetilsyn
- Den lages for å ha god sikkerhetsstyring i prosjekt
- Det eneste som skal produseres spesifikt for SJT:
 - oversendelsesbrev for melding og søknad

- Dokumentasjon skal stå i forhold til prosjektets størrelse
 - ikke skyt spurv med kanon

➤ Erfaringsmessig svakheter

- Systembeskrivelse
- Avvik fra standarder/eget teknisk regelverk
 - o Hvordan er disse behandlet?
- Risikovurderinger

➤ Risikovurderinger

- Mangler tydelige konklusjoner – SJT skal ikke oppsummere eller konkludere med at det er trygt
- Gjenbruk av kunnskap – ser ut til å begynne på nytt hver gang
 - Brukes kjent kunnskap? (gjenbrukes nødvendig og tilgjengelig informasjon fra tilsvarende prosjekter?)
- Ved referansesystemer, hva er betingelsene som ligger i referansesystemene fra tidligere?

- Sikkerhetsrapport og eventuelt assessorrappport inneholder ofte forutsetninger
- Får saker inn uten farelogg
- Like prosjekter får ulik fareidentifisering
 - o Fareloggen skal inneholde tiltak som skal gjennomføres, styres eller kontrolleres
- Dårlige forklaringer på lukking av avvik fra farelogg

➤ Oppdatering av risikovurderinger

- Gjøres sjeldent
- Nye risikovurderinger dekker ikke samme område
- Restrisiko dokumenteres/kjennes ikke (etter gjennomførte tiltak)
- Erfaringsoverføring virker tilfeldig og ofte manglende
- Ofte personavhengig kontra styrt

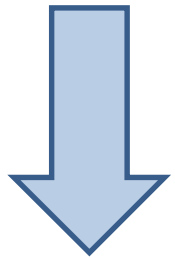
➤ Lite som skal til for at det blir bra

- Tydelige og spesifikke beskrivelser
- Resultatet må framgå tydelig
- Systembeskrivelsen må være presis
- Konklusjoner må være tydelige
- Tiltak som skal gjennomføres i driften må styres
- Endring av besluttede tiltak/tidsfrister må dokumenteres

- Det foreligger en risikovurdering med flere foreslåtte tiltak
- Konklusjonen i vurderingen er at tiltaket har akseptabel risiko hvis foreslåtte tiltak er gjennomført
- Hvordan besluttes hvilke tiltak?
- Hvor mange tiltak er det greit å ikke gjennomføre?
- Vurderes det om det er sammenheng mellom tiltakene?
- Hvem tar beslutningen?
- Hvem følger opp – hvem sitter med risikoen?
- Er konklusjonen fortsatt gyldig?

Tillatelser kjøretøy
– svakheter og forventning
v/ Bogdan Popa

- Gode søknader
- God dokumentasjon
- SJT... ber om kompletterende dokumentasjon
 - Hvorfor ?

- Risikoanalysen er ikke «for our eyes only»
- Risikovurderingen skal identifisere og håndtere risikoen
 - I en organisasjon eller prosjekt
- SJT foretrekker henvisning til relevant (teknisk) dokumentasjon framfor tilpasset dokumentasjon

➤ Identifiserte svakheter

- Identifisering av overordnet risikobilde
- Detaljering av risikobilde
- Risikoreduserende tiltak
- Klare risikoakseptkriterier
- Identifisert risiko og tiltak er ikke alltid tilbakeført til prosjekt eller organisasjon

➤ Praktisk anvendelse?

- Svak risikoanalyse = teoretisk øvelse
- Outsource all risikovurdering = «smell a rose with a gas mask on»
- *Synliggjøre hvordan risikoen er ivarettatt*

CSM RA

- Bruk av referansesystem – sjelden en del av en analytisk vurdering
- «codes of practice» = «grandfather rights» 30%
- «similar reference systems» = «nothing changed» 45%
- «explicit risk estimation» = surprise! We get this sometimes 25%
 - (% inkluderer CSM RA og RA kumulert)
- Assessorrapport
 - skal tydeliggjøre virkeområde (hva er ikke dekket, grensesnitt mot andre systemer som ikke er vurdert, restrisiko, etc.)
 - forutsetninger gjør vurderingsbehovet noe utydelig

Veien videre

- Risikovurderingen skal reflektere systembeskrivelsen
- Resultater skal være tydelige
- Restrisiko skal håndteres
- Organisasjonen skal ta nytte av analysen, SJT fører tilsyn

Oppsummering

v/ Ine Ancher Grøn

- Hensikt med risikovurdering – ha kontroll på risiko
- Ledelsen har ansvar
 - Ansvarlig for at virksomheten drives innenfor akseptabel risiko
- Beskrivelse av systemet som skal analyseres
- Akseptkriterier
- Sammenheng:
 - identifiserte risikoforhold/farer
 - akseptabel risiko (risikoakseptkriterier)
 - behov for risikoreduserende tiltak
- Konklusjon